

СУЧАСНІ ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВ В УКРАЇНІ

Васильченко Н.В., ст. викладач Конотопська філія ПВНЗ «Європейський університет»

Акціонерне товариство, як показує досвід становлення розвинутої ринкової економіки та проведені власні дослідження, є однією з найбільш ефективних форм організації підприємства. Правова база створення та функціонування підприємств даної форми власності є основоположним напрямком. Так, до початку 2004 р. загальні правила та умови діяльності акціонерних товариств регламентувалися Цивільним кодексом Української РСР (ст.ст. 23-40) та основоположними актами з питань підприємницької діяльності, зокрема, законами України «Про підприємництво» і «Про підприємства в Україні», які з 1 січня 2004 р. втратили чинність у зв'язку із прийняттям Господарського кодексу України. Спеціальні ж норми містилися в Законі України «Про господарські товариства», який урегулював правила створення, діяльності, права і обов'язки учасників та засновників акціонерних товариств.

Проте з 1 січня 2004 р., поки що, в Україні діють три нормативних акти, якими регулюються діяльності АТ. Так, у Господарському кодексі України загальним питанням створення підприємств присвячено ст.ст. 62-72, а господарським товариствам – ст.ст. 79-92. У Цивільному кодексі (ЦК) України спеціальним нормам щодо акціонерних товариств – ст. 152-162. Також поширюється на акціонерні товариства і дія загальних норм про юридичних осіб, закріплена у ст.ст. 80-112 ЦК України. Крім того, не втратив чинності Закон України «Про господарські товариства»].

Однак сказати, що при цьому існує чітка взаємодія цих актів, дуже важко. Так, законодавчі суперечності щодо регулювання статусу акціонерних товариств мають місце уже в загальних нормах, зокрема, які розкривають власне поняття господарського товариства. І хоча визначення акціонерного товариства загалом в усіх трьох нормативних актах дано більш-менш однаково, водночас, при визначенні його підвидів – закритого та відкритого акціонерних товариств – порядку їх створення і розповсюдження акцій законодавець припускається неточностей.

Україна була останньою з країн колишнього СРСР, у якій окремого закону, що регулює створення та функціонування не було. Вступ його в дію означатиме появу цивілізованих правил гри у сфері

корпоративного управління. Тому Закон України "Про акціонерні товариства" (від 18.09.2008), в порівнянні із Законом України "Про господарські товариства", усуває існуючі прогалини законодавства у сфері корпоративного управління, а також концептуально вирішує проблеми забезпечення інтересів акціонерних товариств, акціонерів, кредиторів, працівників та держави в цілому. Норми закону «Про акціонерні товариства» почнуть працювати з 29 квітня 2009р., тобто за шість місяців з дня опублікування 29 жовтня 2008р. в газеті «Урядовий кур'єр») і лише для нових акціонерних товариств. В залежності від способу створення та порядку відчуження акцій акціонерні товариства поділяють на два основні види – відкриті (ВАТ) та закриті (ЗАТ), кожен з яких має свої особливості. Але згідно закону «Про акціонерні товариства» (ст. 5) товариства за типом поділяються на: публічні акціонерні товариства; приватні акціонерні товариства.

В цілому Закон містить сімнадцять розділів серед яких, зокрема, розділи про: заснування товариства; статутний, власний та резервний капітал товариства; цінні папери товариства, процедура їх розміщення, оголошення та оплати; права та обов'язки акціонерів товариства; дивіденди товариства; загальні збори; наглядову раду.

Одним з головних завдань закону є посилення захисту прав акціонерів. Законом передбачена чітка заборона на штучне обмеження права власності акціонера. Як показує досвід, нечітке формулювання цієї норми Законом України "Про господарські товариства" призвело до численних зловживань та порушень прав і інтересів акціонерів, у тому числі держави.

Детально прописані положення, пов'язані з діяльністю органів управління акціонерним товариством. Це стосується, насамперед, недопущення вчинення правочинів з майном товариства без згоди загальних зборів, що призводить до таких явищ як "вимивання активів" або фіктивні банкрутства.

Новим є положення закону, яке передбачає зобов'язання особи, що придбала значний пакет акцій, запропонувати іншим акціонерам продати цій особі їхні акції. Крім того, законом врегульовані ряд інших проблем у діяльності вітчизняних акціонерних товариств: забезпечується право акціонера на отримання інформації про діяльність акціонерного товариства; відхід від практики виплати дивідендів продукцією товариства.

Принципово важливим є те, що у законі передбачений захист прав акціонерів-працівників підприємства.

Але спеціалісти Головного науково-експертного управління, ще в процесі розгляду проекту Закону, висловлювали деякі зауваження

і пропозиції щодо окремих положень. По-перше, Законом фактично пропонується утворити три різних правових режими регулювання діяльності АТ: 1) діяльність АТ, які будуть утворюватися після набрання чинності Законом України «Про акціонерні товариства», буде регулюватиметься цим Законом; 2) діяльність АТ, які утворені до набрання чинності цим Законом, буде регулюватися цим Законом, а протягом 5 років після дня набрання чинності Законом України «Про акціонерні товариства» ще статтями 1 - 49 Закону України «Про господарські товариства». Причому норми якого Закону – «Про акціонерні товариства» чи «Про господарські товариства» - матимуть пріоритет у разі, якщо у них по-різному вирішуються однакові питання, чітко не визначено; 3) діяльність закритих акціонерних товариств, утворених до набрання чинності цим Законом, продовжуватиметься регулюватися Законом України «Про господарські товариства».

Застосування такого підходу може лише ускладнити діяльність всіх АТ та призвести до плутанини у правозастосуванні. У зв'язку з цим, все ж таки необхідно встановити для всіх АТ єдиний режим регулювання їх діяльності на підставі Закону України «Про акціонерні товариства», передбачивши для АТ, утворених до набрання чинності цим Законом, 5-річний термін для приведення їх статутних документів у відповідність з цим Законом або перетворення таких товариств у юридичні особи інших організаційно-правових форм.

По-друге, законом встановлено, що у залежності від способу розміщення акцій АТ поділяються на публічні акціонерні товариства та приватні акціонерні товариства. Причому правовий статус публічних акціонерних товариств за законом фактично збігається із правовим статусом відкритих акціонерних товариств за Законом України «Про господарські товариства», а статус приватних акціонерних товариств - із правовим статусом закритих акціонерних товариств. За цих умов перейменування відкритих акціонерних товариств у публічні, а закритих - у приватні, є недоцільним, оскільки, оскільки фактично призведе лише до витрат цих товариств на заміну печаток, штампів, бланків тощо у зв'язку з зміною їх найменування. Крім цього, слід врахувати, що поділ АТ на публічні та приватні може призвести до їх сплутування із іншим, більш загальним поділом юридичних осіб на юридичні особи публічного права та юридичні особи приватного права (ст. 81 ЦК України). У зв'язку з цим спеціалісти Головного науково-експертного управління пропонували все ж таки зберегти у законі існуючий поділ акціонерних товариств на відкриті та закриті.

Таким чином, усіх недоліків існуючої системи Закон України “Про акціонерні товариства” не вирішує, але його вступ в дію усуне існуючі прогалини законодавства України у сфері корпоративного управління та діяльності акціонерних товариств, вдосконалив систему захисту прав акціонерів, а також допоможе запобігти незаконним рейдерським захопленням підприємств, сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату в Україні та надходженню додаткових інвестицій до акціонерних товариств. Разом з тим, на думку експертів Інституту економічних досліджень і політичних консультацій, документ, все ж таки, має певні розбіжності і з вітчизняними законами, і з законодавством ЄС, але це може бути усунуто вже після вступу закону в силу.

ПРОДАЖ ЗЕМЛІ В УКРАЇНІ: ЯК СТИМУЛЮВАТИ ІНВЕСТИЦІЇ ДЛЯ ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Товстокор Т.С., студент,
Башук Л.В., викладач ІІТ КІСумДУ

Земельний Кодекс України говорить, що земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Згідно статті 19 «Земельного Кодексу України» існують такі категорії земель:

Землі України за основним цільовим призначенням поділяються на :

- а) землі сільськогосподарського призначення;
- б) землі житлової та громадської забудови;
- в) землі природно – заповідного та іншого природоохоронного призначення;
- г) землі оздоровчого призначення;
- д) землі рекреаційного призначення;
- е) землі історико – культурного призначення;
- є) землі лісгосподарського призначення;
- ж) землі водного фонду;
- з) землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення.

Земельні ділянки кожної категорії земель, які не надані у власність або користування громадян чи юридичних осіб, можуть перебувати у запасі.

Україна завжди була аграрною країною. Вона як найбільша житниця Європи постачала сільськогосподарську продукцію до багатьох